

Izhaja drugo soboto
vsakega mesca
Uredništvo in upravn.:
Dunaj XVI/2,
Neulerchenfelderstrasse 21.
Inserati se sprejemajo
in poceni zaračunajo.
Rokopisi se ne vračajo.

GLASNIK

Naročnina:
Za Avstrijo celo leto K 1.50
Za inozemstvo „ K 2.—
Posamezne številke h 10.
Odpriete reklamacije so
poštne proste.
Poštno-hran konto: 88.153.

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Št. 8.

Ljubljana, dne 13. avgusta 1910.

III. leto.

Za našo zvezo!

V tej številki priobčujemo stanje blagajne za II. četrtletje tekočega leta. Na prvi pogled zapazimo dve točki. Prvič, da so podpore znatno poskočile, drugič pa, da so izdatki za 1260 kron večji od dohodkov. Splošno so pa tudi dohodki narastli. Ne smemo prezreti, da je naša zveza še mlada, ki si mora ugodno blagajniško stanje šele ustvariti. In na to se mora jemati poseben obzir! Mi danes nismo še tako daleč, da bi bili z našim položajem lahko zadovoljni. Na enega člana odpadejo sedaj samo 4 krone, kar gotovo ni mnogo. Potrebščine so pa z naraščajočo organizacijo narastle tako, da končno nismo več našli pokritja za vse izdatke. Res je, da so se dohodki v prvem polletju 1910 pomnožili, narastli so pa tudi izdatki. Vse to dokazuje, da je naša organizacija na najboljšem potu.

Skušnja nas uči, da je bilo zvišanje prispevkov na 30 vinarjev tedensko res potrebno. Če bi občni zbor tega ne sklenil, bi imela zveza občutno škodo.

Mi smo trdno prepričani, da bode drugo polletje boljše izpadlo, kot prvo. Prispevek po 30 vinarjev se namreč že v mnogih podružnicah in krajevnih skupinah pobira. Mislimo, da bode povsod ta sklep našel dober sprejem, saj teh borih 6 vinarjev ne bode nikdo težko utrpel, ampak zvezi se bode pa le poznalo. Zrno do zrna pogača. — Mi poznamo požrtvovalnost našega tobačnega delavstva, ki je našla slovesa tudi že med Nemci, kar smo že lansko jesen dokazali. Vemo tudi, da mora biti zveza za vsakega resna in sveta stvar, za katero bomo zastavili vse moči. Ne bomo izgubljali veliko brezpotrebni besed, kličemo le vsem našim somišljenikom z »Fachblattom«: »Pomagajmo zvezi! Prestopajmo v razred 30 vinarskega prispevka!«

Krščansko-soc. delavstvo.

Če se dandanes govori in piše o delavskem gibanju, potem si pač vsak, ki ne pozna delavskih razmer, predstavlja pod delavstvom socialno demokracijo. Kdor ne pozna delavskih razmer, smo zapisali. Kdor te pozna, zna, da je socialna demokracija le v toliko zastopnica delavstva, v kolikor ona kriči in zabavlja. Da je to velika zmota, jasno dokazuje, da ima naša krščanska organizacija v Avstriji, Nemčiji in Švici nad en in en četrt milijona članov.

Seveda se ne bomo v tem članku pečali toliko s suhoparnimi številkami, kot z dejstvi, ki jasno kažejo, kako se naša organizacija razvija, in kako je ta organizacija potrebna za ono delavstvo, ki se želi prosto vsakega terorizma razvijati tako na izobraževalnem kot na gospodarskem polju.

Katoliška delavska društva, katerih predhodnike najdemo že v letih 1849, 1850 itd., so pridobila na pomenu, veljavi in številu šele pred ne čisto dvajsetimi leti, to je po izdanju svetovno znane papeževe enciklike o delavstvu. Prvotno so bila le društva rokodelskih pomočnikov ona, ki so se že preje veselila lepega razvoja in zrla brez strahu v bodočnost. Ostale delavske organizacije so stopile šele pozneje v življenje, ko je »oče Kolping« organiziral svoje ljubljence — rokodelske vajence, oziroma pomočnike. Vendar pa ostala delavska društva, takozvane »gesellenvereine« na številu članov daleč prekašajo, kar je pač samo na sebi razumljivo, če se pozna razvoj razmer med kapitalom, delavcem in obrtnikom. Kapital je osredotočil mnogo do tedaj v rokodelstvu vposlene pomočnike v veleobrti in iz pomočnika je bil navaden delavec. S to izpremembo je seveda narastlo število delavcev, s katerimi so narastla tudi naša delavska društva.

Število članov v rokodelski organizaciji znaša nad 75.000 v 1200 društvih. —

Katoliška delavska društva so pa v Nemčiji združena v treh velikih centralah po 100.000, 150.000 in 120.000 članov s približno 4000 društvi. V Avstriji imamo 680 katoliških delavskih društev s 60.000 člani. Da niso avstrijske delavske organizacije tako obširne kot one v Nemčiji, je vzrok to, da se pri nas industrija ni razvila do tiste stopinje, kot je v Nemčiji. Avstrijsko-nemška društva so centralizirana v »Reichsverband der nichtpol. Vereinigungen christlicher Arbeiter Österreichs«, ki vsebuje 308 društev s 29.000 člani. Kar se posameznih dežel tiče, najbolj razumeva krščansko delavsko organizacijo Nižje Avstrijsko s 6341 člani, potem Gorenje Avstrijsko s 5799 člani, najmanj članov imajo štajerske organizacije, t. j. 2716 članov. Kar se Švice tiče, je imela koncem leta 1909 101 delavsko društvo s 7190 člani. število društvenikov se je pomnožilo za 800. Vsi ti podatki se tičejo le delavskih organizacij za moške.

Kar se tiče krščansko soc. gibanja med delavkami je seveda najboljšo v Nemčiji. Tam je organiziranih 50.000 katoliških delavk v 350 društvih. Za Nemčijo sledi Švica, kjer je med delavkami najživahnejša agitacija za katoliška društva, ki štejejo 10.775 delavk. Minulo leto se je ustanovilo 11 novih društev za delavke. Na najslabšem stališču je v tem oziru Avstrija, ki ima menda, natančnega pregleda sploh ni, v 19 društvih le 2400 članov. Seveda se to tiče le avstrijsko-nemških delavk, dočim so druge narodnosti na boljšem, saj imamo sami Slovenci nad 1500 članic v naših društvih.

Radi popolnosti moramo omeniti še društvo služkinj v južni Nemčiji, ki šteje 10.000 članic in pa še mladeniška društva, za katera pa ni mogoče dobiti natančnejših podatkov.

Končno pridemo do vprašanja: odkod to, da se je pa social. demokratska organizacija tako razvila? Na to se seveda ne more z enim stavkom odgovoriti. Do tako močne centralizacije mi še davno nismo prišli in po človeškem mnenju sploh ne bomo prišli. Socialna demokracija stoji na stališču razrednega boja; za njo eksistirajo edino le interesi delavstva. To pa odklanja krščansko delavsko gibanje načeloma na vseh koncih in krajih in sicer s pravico. Tudi odklanja naša organizacija snovanje samostojne stranke na političnem polju, ker vé, da bi bilo njeno delovanje na tem polju za njo in njej sorodne organizacije brez koristi. Vse to je pa v praktičnem zapreka za ekskluzivno centralizacijo. Vendar pa je ne oziraje se na to, centralizacija, ko-

likor razmere dopuščajo v nekoliko izpeljana in sicer v Nemčiji. Tam tvorijo vse prej navedene organizacije z izjemo mladinskih in (dosedaj) one služkinj takozvani »nemški delavski kongres«, ki zboruje, če je treba zavzeti odločno stališče proti kakšni skupini, občeekoristni zadevi. Do sedaj sta se vršila dva taka kongresa. Prvi v Frankfurtu in drugi v Berlinu. V Avstriji je pa nekaka centrala že preje imenovani »Reichsbund«, vendar je pa še precej organizacij, ki stoje izven tega centra.

Mi Slovenci, oziroma Jugoslovani smo si v zadnjem času tudi osnovali nekako središče za naše krščansko soc. gibanje v J. S. Z., ki kažejo v kratkem času obstanka toliko življenske sile, da bodejo pač izjalovljena vsa škodoželjnost in vse, kar zraven spada njenih nasprotnikov. Ne bomo se ozirali ne na desno, ne na levo, ampak šli brez kričanja naprej po jasno začrtani poti. Delavstvu pa kliče-mo: Pristopajte v krščanske organizacije! Živela J. S. Z.!

Zdravniki in c. kr. tobačna režija.

Pričetkom septembra t. l. pride pred okrajno sodišče na Dunaju do razprave tožba, ki jo je vložil dr. S. Brandeis proti bolniški blagajni tobačne tovarne v Hainburgu, v resnici pa proti c. kr. tobačni režiji, radi obotavljanja izplačila zdravniškega honorarja v šestih slučajih. Sporna stvar ni samo za one zdravnike, ki so pri tobačni režiji zaposleni, važna, ampak tudi za vse druge zdravnike. O posameznih važnih vprašanjih bomo šele po razglasu sodbe natančneje poročali. Ker bi pa bilo dobro, da bi se še pred jesenskim parlamentarnim zasedanjem sklical sestanek onih zdravnikov, ki trpe pod stanu nevredni plači, oziroma onih, ki trpe radi nepostavnih razmer pri bolniških blagajnah, zato naj bodo dejstva moje razprave, kakor tudi razmere hainburške bolniške blagajne objavljena.

Na potrpežljivem papirju je ravnanje z delavstvom v Hainburgu v toliko zadovoljivo, da so nastavljeni za delavce od generalne direkcije trije zdravniki, ki stanujejo vsi v Hainburgu. Ti trije zdravniki pa nimajo samo 2500 članov tvorniške bolniške blagajne za zdraviti, ampak tudi 500 penzionistov, in sicer brezplačno. Njih plača, namreč zdravniška, je ne samo za blagajno sramotna, ampak tudi za zdravnike stanu neprimerna. Skupna plača zdravnikov iznaša — in to

še le par dnij — 7400 K! To je za vsacega delavca 2 K 47 h na leto. Danes bi pač ne imela najbolj razupita bolniška blagajna poguma, da bi zdravniku ponudila tako sramotno plačo. Toliko bolj se moramo čuditi, da vladajo take razmere pri podjetju, čigar lastnik je država, ki sama dala povod k novemu socialnemu zavarovanju. Pri tem zavarovanju je stavila kot letni pavšal za zdravnika po 4 K 20 vinarjev na leto. Potem pač lahko trdimo, da je vsak teh zdravnikov najmanj za 4600 K letno od c. kr. režije prikrajšan.

Če je že plača zdravnikov taka, je način nastavljanja še slabši. Lajik, ki čita razpis službe tvorniškega zdravnika, si mora misliti, da so zdravniki rojeni hudodelci. Tam se namreč piše, da bo vsak zdravnik takoj iz službe spoden, če se pregreši zoper to, da bi iskal dobiček pri delavstvu. Ravno tako zanimiv je tudi disciplinarni red za tvorniške zdravnike. Tam notri namreč stoji, da sme zdravnik, od katerega se zahteva večletna bolniška praksa (Spitalpraxis), kirurški in ginekološki izobrazba, in ki je nastavljen s sijajno plačo 1600 K, šele tedaj drugo službo prevzeti, če mu to dovoli glavna direkcija. Tako dovoljenje se dobesedno sledeče glasi: C. kr. generalna direkcija tobačne režije je o Vašem naznanilu od z dovoljenjem od prevzete službe zdravnika pri bolniški blagajni, z a č a s n o, za dobo enega leta dovolila. Opozarjamo Vas pa, da z izvrševanjem te službe ne sme trpeti pod nobenim pogojem delovanje v naši tovarni.

Kako milostno! Medtem ko se tvorniško vodstvo nič ne briga ali ima zdravnik družino ali ne, ga plačuje s 1600 kronami mu milostno dovoli, da sme tudi druge kruh služiti. Kaj da mora zdravnik iz svojega premoženja pridejati, in če bi tega ne imel, bi ne mogel biti 14 dni zdravnik, to je c. kr. direkciji vse eno.

Čisto samo po sebi je umljivo, da ti trije zdravniki ne morejo 3000 klientov, po največ žensk, ki raztreseno na 15 km daleč bivajo, zdraviti sami. Radi tega se morajo seveda tudi semtertja občinski zdravniki uporabljati. Ti pa pridejo vsled pomanjkljive in protipostavne tvorniške zdravniške organizacije le pri najnujnejših opravilih v poštev. No, radevolje se jim pa dovoli, da smejo mnogoštevilne, pa tembolj revne sorodnike tobačnih delavcev zdraviti, in jim, kot je to na deželi v navadi, zdravila iz lastnega žepa dati. Če bi pa kdo mislil, da tobačna režija, te pravzaprav njej izkazane dobrote plača, se presneto moti. »Vsakokratna dolžnost pošiljatelja računov«, tako piše

tobačna tvornica v Hainburgu, »je, da nujnost zdravniške intervencije dokaže.« Kaj si tvornica pod tem predstavlja, ne vemo. Menda vendar ne misli, da mora zdravnik z županom, in če le mogoče z enim članom medicinske fakultete protokol sestaviti, predno prične bolnika zdraviti.

Kakor je uvodoma omenjeno, pride do razprave tožba proti hainburški tvornici, ker ni hotela v šestih slučajih izplačati zasluženega honorarja občinskemu zdravniku. Posebno zanimiva sta dva slučaja, ki kažeta, kako se postopa proti delavstvu in zdravnikom.

V obeh slučajih je zdravnik zdravil zvečer in postavil najnižji tarif, to je 6 in 7 kron za zdravljenje, všteti zdravila in injekcijo. Dve leti je zdravnik zastonj čakal na plačo ali vsaj na odgovor. Na opomin je odgovorila tvornica, da slučaj nista bila nujna in da jih ne plača; delavki pa da sta bili poklicani in sta izjavili, da sta pripravljene vse sami plačati. — Drugič je po tvornici sicer rekla, da plača, le zahtevana vsota da je previsoka. Ko pa je prišlo do tožbe, je vodstvo vse to pozabilo in našlo novo utemeljevanje: Delavki da sti priznali, da ste samovoljno ravnali. Zdravnik si seveda ni mogel cele stvari drugače predstavljati kot tako, da bolnik, posebno pa v težkih slučajih samovoljno ravna, saj se mu gre za življenje.

Tožitelju-zdravniku se vidi vsekakor bolj umljivo, da ste hoteli delavki honorar sami plačati. Kaj pa hočejo delavke, če se jih pokliče pred c. kr. ravnatelja, družega reči kot: da? V enem slučaju je nek uradnik, gotovo z veliko matematično znanostjo, delavki izračunal, da bi bil honorar že davno plačan, če bi si vsak mesec vsaj eno krono prihranila. Človek res ne vé, komu bi se bolj čudil; ali pomanjkanju poznavanja postav, ali pa na pomanjkanju najpriprostejših, človekoljubnih občutkov? Postavno ima delavka pravico do zdravniške pomoči »od početka bolezni«, saj se ji ne pozabijo pritrgovati prispevki za bolniško blagajno. In kdor pozna žalostne razmere sedmoro glave družine, ki je navezana na zaslužek štirih rok, ta pač ne bo svetoval delavki, naj iz svojega plača zdravnika in zdravila.

V celem smo že skušali dokazati, da cela organizacija tvorniško - zdravniške službe ne odgovarja niti postavam, niti zahtevam, katere je bolnik popolnoma upravičen staviti zdravniku. Ravnateljstvo pa spoznava to organizacijo za »zadostno«. . . Da se pa pomanjkljivost te »zadostne« organizacije še natančneje spre-

vidi, bodi omenjeno, da celo podjetje, katerega lastnik je država in obsega 40.000 delavskih moči, nima niti enega sanitetnega poročevalca, niti enega blagajniško izobraženega uradnika. Razločno se to pomanjkanje opazi pri naših spornih slučajih. Vzemimo le enega. Gospa Moschitz, tako se bolnica piše, zboli ob polnoči. Zbudi jo moža in ga pošlje po zdravnika. Ker pa zlasti na deželi ni tega lahko dobiti, se mož zamudi gotovo eno uro. Do Hainburga vozi eno uro, nazaj zopet eno. Ko zdravnik napiše recept in se odpelje nazaj, preteče najmanj ena ura. Predno so zdravila gotova in predno je mož iz mesta zopet nazaj preteče gotovo več kot ena ura. Torej s pomočjo tvorniškega zdravnika dobi bolnica šele čez pet ur ista zdravila, katera bi dobila doma pri občinskem zdravniku v desetih minutah.

Vse te razmere so prizadetim faktorjem že davno kot nevzdržljive znane. Decembra leta 1909. so bile na neki konferenci vpričo zastopnika c. kr. generalne direkcije obravnavane. Iz poročila navajamo dobesedno:

1. Brezpogojno potrebno je, da se zdravniška služba bolje organizira. (Refer. Dunaj.)

2. Če čujemo o poročilih, da je vizitacija (namreč bolnika) nemogoča, ker pride na vsako minuto po en bolnik, se razvidi iz tega potreba reforme. (Refer. Dunaj.)

3. Od kod naj vzame ubogo delavstvo denar za postrežbo otrok? (Refer. Joachimsthal.)

4. Ne dogodi se redko, da mora bolnik po dva do tri dni v postelji ležati, predno pride zdravnik in določi diagnozo. Zdravniki so vsled nizkih plač prisiljeni, druga dela opravljati. (Refer. Sternberg.)

5. V Fürstenfeldu stanujejo mnogi delavci, daleč v okolici, radi tega imajo zdravniki mnogo pota, predno pridejo do bolnika.

6. Izven mesta stanujoči delavci morajo po zdravnika v Hainburg. Ko je ta prišel in spisal recept, morajo zopet nazaj po zdravila. (Refer. Hainburg.)

Med tem, ko je delavstvo o kolosalnem pomanjkanju državne oskrbe za bolnike stavilo zahteve, katere tudi zdravniki za opravičene priznavajo, ima p. n. uradništvo vse drugačne nazore... Naj navedemo zopet poročilo v neki izjavi v Celovcu: »Osnova bolniških blagajn je **milost od strani generalne direkcije** in člani se imajo vsem naredbam dotične brezpogojno pokoriti in jo (bolniško blagajno) kot dobroto smatrati. Delavstvo bi ne moglo nič proti temu, če bi si hotela generalna direkcija to breme odvaliti in

ga naložiti okrajnim bolniškim blagajnam.« Tako se je izrazil g. finančni svetnik I. K temu pristavlja »Fachblatt der Tabakarbeiter« sledeče: »Dovoljujemo si gospoda finančnega svetnika na to opozoriti, da osnivanje bolniških blagajn **ni nikak** dar od strani glavnega ravnateljstva, ampak po veljavni postavi ustanovljena naredba, ki pride vsakemu v industriji uposlenemu delavcu v dobro in do osnovanja iste je bila tudi c. kr. generalna direkcija primorana... Kedaj bodo vendar enkrat birokratična naziranja gospodov c. kr. državnih uradnikov izgini-la?«

V nasprotju z mnenjem birokratičnega gospoda fin. svetnika je interpelacija, boljšega poznavatelja razmer in postav, poslanca Huberja, (krščansko socialen). On zastopa občino Hainburg in okolico. Ker dobro pozna interese njegovih volivcev, zato je stavil pred nedolгим časom interpelacijo na finančnega ministra, da naj neznosne razmere pri hainburški blagajni odpravi, da naj zdravniško službo bolje organizira in da bodo tudi zunanji bolniki - tobačni delavci deležni tistih uslug, ki naj jih deli bolniška blagajna.

Iz citatov, ki smo jih navedli iz poročila o konferenci, se razvidi, kako da delavstvo čuti pomanjkanje na zdravniški organizaciji in kako je željno v tem oziru reforme. **Pritisku, kateremu naj 40.000 tobačnih delavcev in delavk njih zahteve pridruži, se tudi generalna direkcija ne bo mogla upirati**, čeprav stoji na stališču milosti. Že na dveh krajih je generalna direkcija ugodila zahtevam delavstva in osnovala »Dom za dojenčke«. Zdravniki so si pa pridobili pri tem neprecenljivih zaslug. V hainburškem »Domu za dojenčke« niso zdravniki za njih trud dobili niti vinarja! Zavod obstoji že dve leti! Pri zgradbi je bila direkcija, kot je v vseh poslih sploh, toliko neprevidna, da ni niti vinarja določila za honorar zdravnikom. Sedaj ste mniuli že dve leti in direkcija še vedno ni končala svojih študij o zdravniški plači na tem domu. Če bi se šlo za to, da bi se zaloga boljših cigar radi gotovih gospodov preložila na Dunaju iz enega okraja v drugega, bi bil takoj poseben uradni z dežele tja prestavljen. Le zdravnik in delavec morata molčati in dalje služiti, zato ker se jim lahko odpove, kadar se hoče!

Z delavstvom se bo tobačna režija že radi lastnih interesov zedinila in vsaj glavne želje delavstvu izpolnila. Pravčasno se morajo radi tega tudi vsi prizadeti zdravniki združiti, — to so vsi tobačni zdravniki, kakor tudi oni, ki so naseljeni krog tobačnih tovarn — da potem

lahko svoje zahteve združijo in jih tako na c. kr. tobačno režijo, kakor tudi na kompetentna zastopstva odpošljejo. Kot začetek naj bo uvodoma navedeni proces proti tobačni režiji. Tožitelj pravi, da naj vsi gori navedeni zdravniki združijo njih poročila o izkušnjah, ki so jih imeli kot zdravniki bolniških blagajn, da bo parlamentarna akcija tem večja. Ta bo gotovo dobila pri vseh strankah umevanje, saj so težnje delavstva identične z onimi zdravnikov.

Netočni soc.-dem. računi.

Dunajski »Christlicher Gewerkschafter« prinaša v 13. številki letošnjega leta

velzanimivo statistiko, ki jasno kaže, kako nečedne razmere vladajo pri soc. demokratih in kako da se ravna z delavskimi žulji. Stvar je taka: glavna blagajna strokovnih organizacij je objavila tako l. 1908. poročilo o stanju blagajne, kakor tudi leta 1909. s tem namenom, da primerja napredek, oziroma nazadovanje soc. dem. strokovnih organizacij. In sedaj je prišel »Chr. Gewerkschafter« na to, da se poročilo iz leta 1908. v XI. zvezku rdečega »Gewerkschafterja« ne v j e m a z onim v XII. zvezku istega leta. Člani si sedaj niso na jasnem, katero poročilo je pravo in koliko je denarja v blagajni. Da pa ne bodo rekli naši »sodrug«, da obrekujemo, zato navedemo iz »Gewerkschafterja« sledečo statistiko:

P o k l i c	Stanje osred. blagajne 1809.		V poročilu leta 1909 je več	V poročilu leta 1909 je manj
	v poročilu iz leta 1908 ¹	v poročilu iz leta 1909 ²		
	kron	kron	kron	kron
Stavbeni delavci	12.531'66	11.648'48	—	883'18
Rudarji	284.5 8'21	252.815'57	—	31'712'64
Pivovarniški in sod. delavci	182.913'49	214.597'23	31.683'74	—
Tiskarji	2.343.304'55	2.285'098'72	—	58.205'83
Knjigovezi	34.438'24	45.350'41	10.912'17	—
Kemični delavci	130.387'21	94.084'38	—	36'302'83
Krovci	1.119'16	1.069'30	—	49'76
Livarji	52.968'14	115.323'62	62.355'48	—
Zlatareji	57.280'47	55.737'56	—	1.542'91
Trgovski potniki	10.907'03	10.919'—	2'97	—
Rokovičarji	5.339'02	5.358'16	19'14	—
Lesni delavci	157.145'52	140.846'66	—	16.298'86
Klobučarji	271.638'07	269'806'29	—	1.831'78
Natakarji	548'03	270'40	—	377'63
Poljedelski in dozdni delavci	5.364'55	5.150'39	2.621'85	214'15
Slikarji	68.005'44	70.627'29	—	—
Dežnikarji	3.855'25	3.790'01	5.086'61	65'24
Krojači	21.885'97	26.972'58	—	—
Stukaterji	7.954'18	7.953'48	2.973'67	0'70
Tobačni delavci	32.375'61	35.349'18	0'50	—
Tekstilni delavci	465.996'92	465.997'42	—	—
Nastavljenci zavarovaln	45.737'30	44.852'29	—	885'01
Opekarji	10.481'19	8.556'10	6'058'—	1.925'09
Slaščicarja	3.147'60	9.205'60	121.714'13	150.195'62

Kdo naj sedaj zaupa taki statistiki? Katero je pravo? Ali imajo v blagajni 121.714 K 13 v ali 150.195 K 62 v? To je, ali takrat sleparija ali pa tako brezmejna malomarnost, da smrdi do neba! Kaj takega je dandanes mogoče edino le pri soc. demokraciji. Zato se ni čuditi, da povsod čitamo o nazadovanju članov soc. demokratičnih društev. Razlike je za celih 28.481 K in 49 v! Kje so naenkrat dobili toliko denarja? Kje so imeli prej to vso to? Menda se dela z denarjem, kot svinja z mehomo. Zato pa tudi delavstvo trumoma zapušča take organizacije. Saj so zgubili v minolem letu socialni demokratje samo frizerjev nad polovico t. j. 61:73 od-

stotkov! Tudi dohodki so se zmanjšali in znašajo le 8.497.626 K 5 v. Primanjkljaj znaša torej 358.337 K 60 v. Tudi izdatki so zelo narastli. Med njimi naletimo na zelo, zelo čudne postojanke. Kaj je to »razni« izdatki? In ti znašajo celih **866.959 K 35 v!** Narasli so za 142.645 K 14 v. Da pa ne bo kdo mislil, da je šel ta denar za upravo, bodi pribito, da je med stroški tudi 49.910 kron 91 v. več kot prejšnje leto za upravo. Za agitacijo so izdali 18.365 K 97 v. več in za plače 97.687 K 52 v. več (!) kot druga leta. Zlata korita za lenuhe! Kam je torej

¹ V XI zvezku »Gewerkschafterja« stran 266—263.

² V XII „ „ „ 278—291.

Ste li član

„Prvega ljubljanskega delavskega konsumnega društva“? To društvo je naše. Zato ne pristopajte nobeni drugi konsumni zadrugi kakor „Prvemu ljub. del. kons. društvu“.

šlo tistih 866.959 K 35 v.? Mislamo, da se take svote ne mečejo kar tako proč, to je že nad tri četrt milijona kron! Dobro bi bilo, da bi soc. demokratsko delavstvo prijelo enkrat rdeče voditelje prav pošteno za njih dolga ušesa in jim izprašalo kosmato vest. Sicer pa vsak, ki to prečita vidi, če ni že zaslepljen, kako se malomarno gospodarji z delavskimi krajcarji. Tistim rdečkarjem pa, ki bodo zabavljali čez našo organizacijo, pomolite ta članek pred nos in ukažite: kuš!

Cel ta članek, ki so ga priobčili mnogi naši časopisi, je vzdignil velik oblak prahu v soc. demokratskem časopisju. Da vidijo naši somišljeniki, kako jalovo se rdeči branijo, priobčujemo enega teh zagovorov dobesedno:

»Na ta način se je tiskarjem iz poročila leta 1908. celih 3256 K, iz leta 1909. zidarjem 4615 K 15 v., kemičnim delavcem 6209 K 71 v., lesnim delavcem celo 40.628 kron 97 v. poneverilo (!) in lažnjivo (!) podtaknilo (!), med tem, ko so bile posamezne svote (Detailsummen) podružnic popolnoma izpuščene.«

Tako socialni demokrati! Mi pa vprašamo: Kaj imajo podružnice opraviti z glavno blagajno centrale? Da mi nismo navedli podatke podružnic — ki se pa istotako ne vjemajo — ne izpremeni na celi stvari nič, dejstvo, da se z denarjem ne dela, kot bi se moralo, ostane pribito. Krepak odgovor na vsa soc. demokratska zvižanja daje »Chr. Gewerkschafter«, ki s številkami pojasnjuje in dokazuje, da so vse te trditve resnične in da bi bilo najbolje, da bi socialisti vse lepo priznali in celo stvar utaknili lepo mirno v žep. Kdor ima maslo na glavi, naj ne hodi na solnce! Mislamo, da je sedaj »bog pobasaj« med rdečkarji dosegel rekord. Na vsa daljna izzivanja pa ne bomo molčali, ampak udarili na ravno to struno, samo močnejše!

Socialni vestnik.

Kupujte Vaš koledar! Soc. demokrati so izdali za tobačno delavstvo koledar, v katerem je med drugim tudi slika rajnega dr. Luegerja in spis nekega »župnika« Hermana Hutter. Naslov temu koledarju je »Tabakarbeiter - Kalender«. Opozarjamo naše somišljenike, da ta koledar odločno odklonijo, ker je namenjen

soc. demokratski bisagi. Kupujte pa »Familien - Kalender für die chr. Tabakarbeiterschaft Österreichs«, ki je v prid Vaši organizaciji in stane samo 60 v. in. Dobi se pri krajevnih skupinah. Ne kupujte drugega koledarja kot Vašega, ki ima 120 strani. Za prilogo je umetniška slika dr. Karol Luegerja.

V pojasnilo. Pred kratkim je bila objavljena postava glede zvišanja dohodkov starih penzionistov (Altpensionisten). Ker se mnogokje misli, da so bili tudi tobačni delavci pritegnjeni temu priboljšku, zato javljamo, da ta postava za tobačno delavstvo ni veljavna.

V Nemčiji pridobiva kršč. soc. ideja vedno več tal. Vršijo se velikanska zborovanja in manifestacije pod milim nebom. Tako zborovanje je bilo v Rot - Malsch (Badensko). Udeležilo se je shoda 3500 tobačnih delavcev in delavk. Drug tak shod je bil v Mieden - Ravensbergländ, kamor je prišlo iz Westfalskega nad 10.000 delavstva iz tobačnih tovarn. Govorilo je na tem shodu več poslancev. Socialno-demokratsko časopisje je kar norelo in divjalo, radi strahu pred krščanskimi delavkami in delavci. Mi pa želimo našim kolegom v Nemčiji mnogo blagoslova pri poštenem delu Bog i narod!

Smrtna kosa. Hallein. Ernst Marija, Hölzl Terezija. P. v m.!

Zvezna naznanila.

Blagajničko stanje v drugem četrtletju 1910.

Dohodki:

76436 prispevkov po 24 v	K 18.344:64
550 „ „ 30 „	165:—
297 vpisnin	118:80
2 knjižna prispevka	—40
Obresti	60:—
Strokovni listi	21:63
Brošure: lastna založba	6:20
tuja „	12:96
Imetje podružnic	38:46
Predplačila	—12

Vsota K 18.768:21

Saldo od 30. aprila „ 20.462:08

Vsota K 39.230:29

Ali imate naročeno „Našo Moč“? Vsaka naša delavka, vsak naš delavec bi moral biti naročen na njo!

Izdatki:

Bolniške podpore	K 10.587-09
Mrtvaščina	170—
Podpora porodicam	1.301-16
Izvanredne podpore	28-80
Odstotki na podružnice	1.842-73
Pravno varstvo	81-10
Agitacija	481-49
Strokovni listi	1.125-95
Plača in renumeracija	1.010.—
Pisarniški in upravni stroški	302-83
Časopisi, biblioteka i. t. d.	118—
Stroški zvezinega zbora	1.915-16
Centrali za reformo stanovanj	250—
Strokovna komisija I. četrtletje	163-71
Tiskovine	358-70
Seje, delegacije in dr.	105-40
Bolniškablaga in zavarovanje	144-23
Razno	41-70
Vsota	K 20.028-05
Saldo od 30. junija	19.202-24
Vsota	K 39.230-29

Čisto premoženje:

Stanje blagajne	K 19.202-24
Vrednostni papirji	2.830-50
Deleži	100—
Skupaj	K 22.132-74

LISTEK.

Gorska idila.

Slika iz polhograjskih hribov. Spisal Ivo Cesnik.

(Konec.)

»Kakor se vam zdi prav, oče. Nevesto si že poiščem. Dolgo ne bom povpraševal in se klanjal. Če mi v enem kraju odreko, pojdem v drugega.«

»O, ti nagajivec, kaj me imaš tako malo rad,« mu je šepnila Pepca.

»Ne moti me, dekle! Saj veš, da te imam rad bolj kot vse na svetu — Ded je izvohal nekje, da sva si midva v pomenku in mi je pomigal s kazalcem: »Marko, ne delaj se tako nedolžnega! Saj vem, kje misliš potrkati. Branila se ne bo Pepca. Pameten si, le imej jo rad, saj nisi berač; denar imaš, gozda nakupiš in še kaj grunta!«

»Vi ste poredni, ded,« sem dejal. »Nekje ste čuli zvoniti o Pepci. A kdove, če bo še kaj iz tega. — To je res, da nakupim nekaj gozda. A s petimi tisoči tudi ne naredim bogvekaj. In treba nam je več grunta. Laza ni več. Zajec prodaja Strtenice. Te niso za naš, preoddaljene so. Treba bo govoriti s Klančnikom. Zanj bi bile kot nalašč. Zamenjali bi, on nam vrne Laz in mi mu kupimo Strtenice. Na Francko je treba tudi misliti. Od hiše ne sme iti prazna!«

»Ti si fant, Marko!« me je pohvalil ded.

»In hleve je treba prezidati, zvišati, okna povečati in hišo prekriti. Saj ceplje ob deževju v kaščo kakor skozi sito.«

»Fant, ti vse potrošiš! Ti ne znaš gospodariti!« pravi ded.

»Ded, ne skrbite! To je potreba. Tudi z novimi sadnimi vrstami poskusim,« Prva stvar je, da se oženiš,« trdi ded.

»Ded, ne skrbite. Oženim se že.«

»S Klančnikovo Pepco«, pristavi smeje.

»No, pa s Klančnikovo Pepco, če me bo marala«, sem odgovoril.

Marko je pogledal dekle in jo pogladil po črnih laseh in po licih.

»Povej, ali me imaš kaj hudo rada?«

»Hudo, hudo. In glej, Marko, ti me imaš tudi rad. Le kmalu pridi snubit. Oče nama ne bo branil, mati pa tudi ne.«

Poljubila ga je v lice in zagrebla svoje drobne prste v njegove kodre.

»Že davno vesta oče in mati za mojo ljubezen. Mati me draži s Klinarjevo Metko, tisto nežno in drobno stvarco, ki bi se je bal dotakniti. Veš, danes mi je rekel oče, da mi da čez. Kdaj, ne vem. Tja pod jesen enkrat menda!«

In pripovedoval ji je vso zgodbo, kako so orali in govorili tam na koncu lehe. Tine je pa vasoval pri Francki in šepetal ji je tako sladke, skrivnostne in vsakdanje stvari kot Marko Pepci.

»Tudi za mojo ljubezen ve oče. Prav nič ni hud name in tebe ima tudi rad. Kar pridi snubit!«

»Malo že še počakam, Francka.«

»Kakor rečeš. Ti si fant, ženin, ti boš mož. — Lepo pa bo, kar zamenjali bomo. Jaz pojdem k vam, vaša Pepca pa k nam.«

Mesec je sijal ravno na njiju glave, ki so bile sklonjene tesno druga k drugi. Prav nič se ni smejal mladima zaljub-

Delavci! Delavke!

krščanski tobačni delavski zvezi.

Pazite, da pristopijo mladi, novi delavci in delavke „Avstrijski

ljencema, saj je bil že toliko stoletij navajen gledati ljubezen in objeme.

Pozno sta se ločila fanta vasovalca od deklet in vriskala čez polje. Tam na križpotju sta se srečala in pozdravila.

»Kdaj bo poroka?« je vprašal Marko.

»Pred jesenjo menda ne,« je odgovoril Tine.

»Počakam pa še jaz do jeseni. Narediti morava skupaj.«

»Jaz tudi tako pravim.«

Zavriskala sta in se ločila.

* * *

Pod jesen so prišli snubci eno nedeljo h Klančniku, dugo k Ravniku. Dogovorili so se pri tepkovcu in potici prav po krščansko za doto in balo. Nevesti sta sedeli sramežljivo poleg ženinov in pomalem prigrizovali in pili.

Teden dni nato so šli delat pisma na Vrhniko, čez mesec je bila poroka. Obhajali so jo tri dni in tri noči, da so bili potrebni pokoja, ko so se naplesali in nagovorili.

Glavno besedo je imel ded Andrej, ki je pel o nebeški ohceti, pripovedoval in se smejal kot petleten otrok, če mu mati kupi igrač. Samo jesti ni mogel skoro nič. In to mu je delo hudo.

»Jej, jej, da se mi je moral pokvariti želodček!« je tarnal. »Ko bi imel tak tek, kakor rajni kamnosek, Medenov Marko, zdaj bi ga rabil. To vam je bil mož. Če je šel daleč, se je najedel za tri dni. Na Brezje je vzel seboj kos koruznega kruha in žep kuhanega boba in ob tem je živel tri dni. Seveda je doma prej pojedel naročen košček češpelj in dve skledi repe in fižola.«

Tako-le je belil ded, da se mu je vse smejalo. Tudi vriskal je in hotel plesati z nevestama in družcama. Pa noge so bile preokorne, zato je sedel v kot k starešini in začel modrovati o starih časih in vojskah, Turkih in grajščakih.

Bilo je pač lepo in domače, kakor je le na gorjanskih svatbah.

* * *

Prišla je zopet pomlad. Zavele so tople južne sape. Na krilatih perutih je priveslala od morja zelena vesna. Vso božjo naravo: polja, travnike, griče in hribe je okrasila s svojim cvetjem. Le v gorah so se še belile velike plasti snega. A topli solnčni žarki so se upirali vanj, in zasolžile so se mu kristalne oči, iz njih so curljali potoki, njegovo močno truplo se je krčilo in ožilo, penasta, umazana voda je polzela izpod njega in drvila čez kamenje ter ga odnašala s seboj. V gorah je šumelo in se sipalo, po dolinah je bil razprostrt pisan prt. Vse je zelenelo in cvetelo in gozdovi so začutili prijetne poljube gorkih sap. Božje solnce je sipalo povsod svoje žarke na pomlajeno življenje. Vstajenje je praznovala zemlja. Bila je kot mlada nevesta na poročni dan z vencem na glavi, v pisanem krilu, vesela in smehljajočih lic. Celi kori ptičev so poletavali med grmovjem in žgoleli ter dvorili svojim družicam. V daljavi nekje je pela kukavica, počasi in umerjeno.

Na Lazu so orali Ravnikovi. Ravnik je gonil, Marko je drvaril, poravnaval je hlapec Gropa, ki ga je najel mladi gospodar o sv. Valentinu. Veselje se je bralo z očetovega in sinovega lica. In oči so se še bolj zaiskrile, ko so zagledale Pepco, ki je stopala po rebri nizdol z jerbasom na glavi. Le enega ni bilo med njimi, deda Andreja. Tam o Božiču so ga nesli k fari, da leže k znancem in prijateljem, ki so spali ondi že davno pred njim.

Na Klančnikovini so se tudi dobro razumeli. Če je mati Neža včasih zagodrnjala, jo je ukrotil Klančnik z ostro, Francka pa s pohlevno in nežno besedo. Teta Mina je molila in se postila, brigala se ni za svet, hlapec Jernej je pa zbijal šale, pel in vriskal, čeprav je imel na hrbtu štiri križe.

* * *

Tako je življenje v gorah, v samotnih kmetskih domovih. Ali včasih pridejo tudi dnevi, ko se razburkajo srca, ko vzpluje kri in kane med zadovoljstvo strupena kaplja prevare in žalosti. Žal, da so taki trenutki pogostni!

Delavci! Delavke!

krščanski tobačni delavski zvezi!

Agitirajte, da bo združena vedno večja armada v Avstrijski